

DEN RETTSMEDISINSKE KOMMISSJON

Justissekretariatene

Justisdepartementet
Pb 8005 Dep
0030 Oslo

Deres referanse

Deres dato

Vår referanse 2006/00663

Vår dato 31.05.2006

Høring: NOU 2005:19 Lov om DNA-register til bruk i strafferettspleien

Den Rettsmedisinske Kommisjon har fått NOU 2005:19 til uttalelse. Kommisjonen vil takke for at man fikk anledning til å komme med sine synspunkter i forhold til dette lovutkastet. Kommisjonen står ikke på listen over høringsinstanser, men har fått rapporten via Justisdepartementets sivilavdeling. Kommisjonens leder og Laboratorieteknisk gruppe har gjennomgått utredningen og høringsbrevet. Kommisjonen gir sin tilslutning til lovutkastet, men vil knytte noen kommentarer til utredningen.

1. Generelt

DRK ser det som en stor fordel at lovgivningen omkring bruken av DNA-profiler blir tatt opp og gjennomgått på nytt. Utviklingen innen dette feltet går fort og betydningen av DNA-profiler i strafferettspleien øker stadig. Det anses som en fordel at regler om DNA-registrene (personregister og sporregister) utarbeides og samles i en egen lov, eventuelt som en egen del av politiregisterloven. Det er videre viktig at denne loven tar hensyn til den praktiske virkelighet omkring prøveinnsamling, analyse og registerføring i tillegg til personvern hensyn, effektivitet og ikke minst tolkningen og bruken av analysesvarene.

Et samlet utvalg går i utredningen inn for utvidelse av bruken av DNA-profiler i strafferettspleien. Dette støttes av DRK. Erfaring som er samlet i andre land, peker helt tydelig på fordeler ved utvidet bruk av et DNA-register. En slik utvidet bruk må imidlertid følges opp av nødvendige ressurser slik at kvaliteten av analyser, sakkyndighet og registerførsel forblir høy, samt at politiet får ressurser til innhenting og innsending av materiale til registrene.

2. Registrering i identitetsregisteret

Hvorvidt DNA-registret skal inneholde DNA-profiler av personer som har fått fallende dom som gir frihetsberøvelse, eller fallende dom som gir frihetsberøvelse utover 6 mnd, har ikke DRK sterke meninger om.

Rent praktisk synes det imidlertid mest hensiktsmessig av logistiske årsaker (se nedenfor) at DNA-profiler av mistenkte legges inn i DNA-registret fra og med tidspunktet for siktelsen, og at profilen forblir i registret til saken er ferdig i rettsapparatet. Dette må selvfølgelig følges av en rutine som tar profilen ut av registret dersom dommen ikke tilsier at vedkommendes profil skal fortsatt ligge i registret. En slik rutine for prosedyre har de i både Sverige og Danmark.

Fordelen ved å legge inn DNA-profilen i registret allerede på mistenktstadiet, er blant annet at da kan profilen regelmessig sammenlignes med sporprøver som registreres i løpet av den tiden det tar før domsavsigelse. På denne måten vil det oppdages om vedkommende som er mistenkt i en sak, kan være opphavsmann til sporprøver tatt i annen sak(er) som etterforskes i samme tidsrom.

DRK er enig med utvalget i at innhenting av referanseprøver til identitetsregisteret bør skje ved pågripelsen. Dette bør imidlertid følges opp med umiddelbar innsending til DNA-analyse uansett om det i den aktuelle sak foreligger spormateriale eller ikke. Ut fra utvalgets forslag kan det synes uklart på hvilket tidspunkt prøven skal sendes inn til analyse. Dersom det ikke finnes klare regler om innsending av prøver, kan man erfaringsmessig risikere at prøver blir liggende hos politiet i lang tid, eventuelt helt til dom er avsagt. En etterforskning kan strekke seg over mange måneder/år. Av prøvesikringshensyn er det derfor viktig med en enhetlig praksis ved de ulike politikamre. DRK mener at man i denne forbindelse må ha klare retningslinjer/rutiner for dokumentasjon av prøvetaking, oppbevaring og innsending til analyse og eventuell registrering av profilen. Forbyttinger skal ikke forekomme.

3. Fortsatt oppbevaring av analyserte prøver

Både antall og type markører som brukes i en DNA-profil har endret seg, og vil med all sannsynlighet fortsette å endre seg. Dersom Norge skal kunne bruke sitt DNA-register i en europeisk/internasjonalt sammenheng må markørene som brukes følge europeisk/internasjonalt standard. Dessuten vil valg av markører være avhengig av hvilket analyseutstyr og forbruksmaterieell som er kommersielt tilgjengelig. Dersom storforbrukere av analyseutstyr, som f.eks. England, skifter markører, vil det ikke gå lang tid før det "gamle" utstyret og forbruksmaterieellet ikke lengre er tilgjengelig. DRK er på denne bakgrunn av den bestemte mening at prøvemateriale må kunne oppbevares slik at det eventuelt kan reanalyseres når det inntreter et skifte i hvilke markører som anvendes europeisk/internasjonalt. Hvor lenge slike prøver bør oppbevares, har vi ingen sikker formening om.

4. Analyselaboratorium

Hittil har alle DNA-analyser knyttet til kriminalsaker vært utført ved Rettsmedisinsk institutt. Kvalitetskontroll ved DRK av analysene har kun vært foretatt de siste 2-3 år, og det er svært få saker det har vært anmerkninger til.

Det er mye som taler for at analysene fortsatt skal utføres ved Rettsmedisinsk institutt. Spørsmålet blir om det skal åpnes for at andre laboratorier også skal kunne utføre analysene. Per i dag eksisterer det ikke andre slike miljøer i Norge, men dette kan bygges opp gitt de nødvendige forutsetninger. DRK har ingen sterke meninger om dette bortsett fra at analysene må utføres av et laboratorium med akkrediterte analysemetoder, tilstrekkelig akademisk kompetanse, og at det må vurderes om prøvevolumet i Norge er så stort at det bør fordeles på flere laboratorier. Et laboratorium bør ha en viss mengde analyser for å kunne drive faglig tilfredstillende og økonomisk effektivt. DRK er prinsipielt tilhenger av at det er flere miljøer som utfører rettsmedisinske sakkyndigoppdrag, noe vi mener generelt vil gi en positiv konkurransesituasjon og derved bedre kvaliteten.

I de skandinaviske land opptrer partssakkyndige svært sjeldent, noe som vel har sammenheng med rettssystemet og at analysene i disse tre landene utføres i et offentlig/statlig laboratorium og fremstår som partsuavhengig. Vi ser likevel en utvikling som går i retning av mer bruk av "second opinion" i rettmedisinsk sakkyndig arbeid generelt, selv om dette ikke har vært fremtredende ved DNA-analyser.

Ved vurdering av finansieringsordningen for disse analysene, må det sentralt være et bevisst forhold til hvorvidt man ønsker kun en aktør eller vil åpne for at også andre institutter skal kunne påta seg slike oppdrag.

5. Spor til sporregistret

I sporregistret skal det registreres DNA-profiler fra spor med ukjent opphavsmann. Spor som sendes til analyse kan imidlertid stamme fra personer som har lovlig tilgang til det aktuelle åstedet eller gjenstand. Spor sikret fra en stjålet bil vil for eksempel ofte tilhøre eier av bilen. For å unngå at denne type spor legges inn i sporregistret må adekvate referanseprøver innhentes. Regler bør utformes om dette.

I forbindelse med etterforskning av straffesaker vil både etterforskere og laboratorieansatte kunne komme til å avsette DNA. For personer som jevnlig utfører disse oppgavene, er DRK enige i at det kunne være formålstjenlig med en eliminasjonsdatabase med disse personers DNA-profil.

6. Innhenting av mistenktes DNA-profil uten personens viten.

Det er formulert klare retningslinjer for når det er anledning til å innhente en mistenkets identitetsprofil. Det skal foreligge skjellig grunn til mistanke for straffbar handling som kan føre til frihetsberøvelse.

Av erfaring vet vi at det finnes situasjoner der politiet av etterforskningsmessige grunner ønsker en persons DNA-profil og for eksempel plukker opp en sigarettneip for DNA-analyse etter et avhør. Det bør være klare retningslinjer for på hvilken måte materiale kan innhentes og analyseres med det tilgrunnleggende formål å frembringe en bestemt persons DNA-profil.

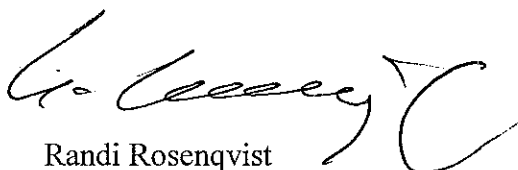
7. Mistenkte som dør

Det hender ikke rent sjeldent at mistenkte under etterforskning dør før det er tatt prøve av dem til DNA-undersøkelse. Skal det da sikres materiale ved for eksempel obduksjon, og skal deres DNA-profil kunne brukes til sammenligning med sporregistret? Dette er en problemstilling som ikke er diskutert i utkastet og som bør reguleres.

8. Forskning på prøvemateriale/personprofiler

Det bør det være anledning til å bruke DNA-profilene til å kartlegge frekvenser av aktuelle markører i befolkningen samt andre spørsmål av statistisk/epidemiologisk natur som kan vise seg nødvendig for tolkning av resultater. Slike undersøkelser vil neppe komme i konflikt med personvern hensyn. Hvorvidt andre forskningsoppgaver vil være aktuelle i fremtiden, er det vanskelig å uttale seg om. Personvern hensyn vil i slike saker alltid stå sentralt.

I høringsbrevet ber departementet også om synspunkter på Helse- og omsorgsdepartementets forespørsel om endringer i straffeprosessloven og påtaleinstruksen slik at påtalemyndigheten kan gi tillatelse til forskning på retts toksikologiske analysedata på samme måte som forskning på DNA-profiler. Dette finner vi meget ønskelig. Slik forskning kan gi viktig informasjon om forhold av trafikksikkerhetsmessig betydning og også andre spørsmål knyttet til intoksikasjoner og lovbrudd. Vi forutsetter naturligvis at de enkelte forskningsprosjekt godkjennes på vanlig måte.

Randi Rosenqvist
leder, DRK

Ann Torhild Døvre
sekretariatsleder